УДК 655.3:7.05
ORCID 0000-0001-8459-3496

КНИЖКОВА ОБКЛАДИНКА ЯК ПРОДУКТ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: ВІЗУАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ДИЗАЙНЕРСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ

Множинська Р.В. кандидат філософських наук,
доцент кафедри сценічного мистецтва і культури
Багієва А.Є., здобувач вищої освіти
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: книжкова обкладинка, креативні індустрії, книжковий дизайн, візуальна комунікація, графічний дизайн, дизайнерська концепція, візуальна трансформація, айдентика книги, видавнича культура, візуальний образ видання.

У сучасному культурному середовищі книжкова обкладинка зазнає суттєвих змін не лише як носій графічної інформації, але й як складова системи візуальної комунікації, яка функціонує на перетині між мистецтвом і дизайном. Цей гібридний характер обкладинки зумовлює її трансформацію відповідно до змін у медіа, естетичних уподобаннях, читацьких очікуваннях і технологіях відтворення. Водночас візуальні рішення, які реалізуються у сучасному книжковому дизайні, відображають як індивідуальне художнє бачення, так і типові дизайнерські стратегії, що склалися у видавничій практиці XXI століття. У сучасному книжковому дизайні існує декілька чітко окреслених підходів до візуального оформлення обкладинки, кожен з яких має власну ідеологію, композиційні засади, стильові маркери та функціональну орієнтацію. Його головною ознакою є спрямованість на створення метафоричного або символічного образу, що інтерпретує зміст книги не буквально, а через асоціативні конструкції. Такий тип обкладинок характерний для художньої літератури, філософських праць, есеїстики. Часто використовується обмежена палітра кольорів, лаконічна типографіка, нестандартна композиція. Важливим є елемент гри, двозначності, візуального парадоксу. Прикладом можуть слугувати роботи Пітера Менделса або українських дизайнерів, які оформлюють книги для видавництва «IST Publishing», «Основи» чи «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». [1, с.77].

Ілюстративно-наративний підхід передбачає використання ілюстрацій або живописних фрагментів як головного візуального носія змісту. Такий підхід характерний для дитячої літератури, фентезі, класичних романів або біографій. Ілюстрації можуть бути створені спеціально для конкретного видання або запозичені з уже існуючих творів мистецтва. Цей тип обкладинок тяжіє до виразної деталізації, емоційного кольору та оповідного характеру. В Україні цей підхід активно

реалізується у видавництві «Видавництво Старого Лева», яке співпрацює з низкою сучасних ілюстраторів. Тут основним елементом дизайну є шрифт і його композиційна організація. Такий підхід підкреслює графічну природу тексту, апелює до модерністських традицій дизайну, акцентує увагу на ритмі, формі, контрасті. Часто застосовується у нон-фікшн літературі, академічних, публіцистичних або дизайн-виданнях. Сучасні українські приклади цього підходу можна спостерігати у дизайнерських рішеннях для книг видавництва «Темпора» чи «Книголав».

Колажно-постмодерний підхід. Поєднує різноманітні візуальні елементи — фотографії, фрагменти живопису, рукописи, графічні вставки, архівні матеріали — з метою створення багаторівневого візуального наративу. Такий підхід має на меті показати множинність інтерпретацій, стильову гібридність і гру з жанровими межами. Він часто використовується у арт-книгах, автобіографіях, мемуарах, літературі про культуру [2, с.17]. Цей напрям тяжіє до максимальної редукції візуальних засобів: стримана кольорова палітра, одне-два візуальні ядра, чітка структура простору, відсутність зайвих декоративних елементів. Його застосування зумовлено прагненням створити візуально чисту, естетично зважену обкладинку, що апелює до елітарного смаку або концептуального змісту. Ці підходи можуть реалізовуватися у чистому вигляді або комбіновано, залежно від авторського задуму, цільової аудиторії, жанрової специфіки та культурного контексту. [3, с.55].

Сучасна книжкова обкладинка перестала бути лише технічним елементом оформлення видання і перетворилася на повноцінний об’єкт художнього синтезу, де поєднуються різноманітні образотворчі засоби. Вона активно використовує прийоми, запозичені з живопису, графіки, фотографії, колажу, а також шрифтової композиції, що дає можливість формувати комплексний візуальний образ.

Особливе місце в сучасному книжковому дизайні посідає концепція візуального мистецтва не як суто декоративного інструменту, а як філософської категорії. Книжкова обкладинка виступає як художній вислів, де кожен візуальний компонент має не лише естетичне, а й концептуальне навантаження. Такий підхід підкреслює значущість книжкового дизайну як унікального засобу передачі культурного змісту, що потребує глибокого художнього осмислення та професійного володіння засобами візуальної комунікації. [4, с.33].

У підсумку, візуальна трансформація книжкової обкладинки у сучасному дизайні відображає глибокі зміни у способах візуальної комунікації. Від простого маркування змісту обкладинка перетворилася на повноцінний художньо-дизайнерський об’єкт, у якому поєднуються естетика, інтерпретація та маркетинг. Типологічна багатоманітність підходів і активне залучення художніх засобів свідчать про високий рівень візуальної культури сучасного дизайну та зростаючу потребу у глибокому переосмисленні візуальних кодів книжкової продукції.

Список використаних джерел

1. Гайналь, Г.І. Графічний дизайн: історія, теорія, практика : навч. посібник. Львів: Афіша, 2004. 272 с.
2. Лисенко, О.М. Художня книга в Україні 1917–1941 років: становлення і розвиток. Київ: Наукова думка, 2002. 296 с.
3. Чепелик, Л.Я. Українське народне малярство XVIII – початку XX століття. Київ: Наукова думка, 1983. 280 с.
4. Тимофієнко, В.І. Зодчі України кінця XVIII – початку XX століть: Біографічний довідник. Київ: НДІТІАМ, 1999. 477 с.

УДК 75.05:7.067
ORCID 0000-0001-8459-3496

МУРАЛ ЯК ФОРМА ПУБЛІЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНИХ ТА КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

Множинська Р.В. кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри сценічного мистецтва і культури
Гуцалюк Е.Р., здобувач вищої освіти
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: мурал, публічне мистецтво, стріт-арт, культурні та креативні індустрії, міський простір, візуальна культура, культурна ідентичність.

Мурал як явище, більш характерне для мегаполісів, де спостерігається велике скупчення людей, широкі вулиці та численні будівлі. Зазвичай такі художні зображення створюються на глухих бокових стінах споруд, високих парканах або будь-яких великих рівних поверхнях будівель. Вони можуть прикрашати стіни як зовні, так і всередині, а також зустрічаються навіть у підземних переходах та на дахах будинків.

Щодо походження сучасних муралів існує дві основні версії. Перша, на думку фахівців, має коріння у світоглядних і релігійних традиціях. Друга версія пов’язує виникнення муралів із соціальними факторами, зокрема з подіями мексиканської революції 1910–1917 років. У цей період через нестачу паперу для агітаційних листівок такі митці, як Дієго Рівера, Давид Альфаро Сікейрос і Хосе Ороско, перетворювали стіни будівель на монументальні витвори мистецтва.

У період розвитку мексиканського муралізму фрески набули нового значення, перетворившись на потужний засіб візуальної комунікації, який використовувався для донесення суспільних ідей та передавання соціально-політичних меседжів єдності. Сьогодні ці художники